

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۱۹/۰۸/۱۷

خوشحال آصفي

د زمري د اته ويشتمې د نمانځلو اړتيا

کابو يوه پېړۍ وړاندې يعنې د ۱۲۹۸ هجري لمريز کال د زمري په اتمه ويشتمه نېټه د افغانستان په تاريخ کې يوه زرينه کارنامه ثبت شوه. په دغه وياړلي ورځ د افغانستان مېرني ولس د غازي شاه امان الله خان تر مشرۍ راټول او د افغان ملت لپاره يې د خپلواکۍ په نوم وياړ ترلاسه کړ. افغان ولس په دې ورځ د هغه زبر ځواک ټغر ورتول کړ، چې لمر يې په امپراطورۍ کې نه ډوبېده.

هغه مهال په همدې ورځ د پاکستان نوم هېواد د نړۍ د نقشي پر مخ نه و راغلی، بلکې د هندوستان د يوې برخې په نوم يادېده. روسيه له کورنيو خونړيو جگړو کېرېدلې او چين هم خپلواک نه و او کورنۍ جگړې پکې روانې وې. د اسلامي هېوادونو له ډلې يوازې ترکيه، فارس او سعودي عربستان له نسبي خپلواکۍ برخمن و. په ټوله کې ويلای شو، چې هغه مهال يادو هېوادونو هېڅ يوه هم د افغانستان د هغه مهال د حکومت په شان باثباته او سالم نظام نه درلود. يوازې افغانستان و، چې د شاه غازي امان الله او د ملگرو پر مټ يې د خپلواکۍ په ترلاسه کولو سره په سيمه کې پياوړی سياسي نظام رامنځ ته کړ.

غازي امان الله خان د اصلاحاتو راورونکی:

د دې تر څنګ، چې غازي امان الله خان د خپلو ملگرو پر مټ او د الله ج په مرستې سره افغان ولس د خپلواکۍ له ستر نعمت څخه برخمن کړ؛ په کور دننه يې ځينې اړين اصلاحات هم رامنځته کړل، چې د تاريخ زرينې پاڼې يې گواه دي.

لومړی او تر ټولو ستر وياړ، چې ځوان غازي د افغان ولس په برخه کړ؛ هغه د انګريزي بڼکېلاک څخه د افغان ولس خلاصون او په ټوله کې افغانستان د خپلواک هېواد په توګه منل يادولی شو.

دويم دا، چې له خپلواکۍ اخيستلو سره سم د سيمي هېوادونو لکه هندوستان هم د افغانستان له خپلواکۍ ملاتړ اعلان کړ چې په دې سره د افغان ولس او د هند تر منځ د همکارۍ فضا رامنځته شوه؛ يعنې د شاه امان الله خان دويم ستر اقدام په کور دننه او بهر په هندوستان کې د افغان ولس او هند ولسونو او حکومتونو تر منځ د يووالي رامنځته کول يادولی شو.

درېيم ستر اقدام، چې د شاه امان الله خان لخوا ترسره شو؛ په کور دننه د مذهبي اختلافاتو له منځه وړل دي، چې له اماني دورې وړاندې ورسره د افغانستان سني او شيعه ولسونه لاس او گرېوان وو. امان الله خان لومړنی شخص و، چې د سني او شيعه تر منځ يې اختلاف ته د پای ټکي کېښود او دواړه ډلې يې د يووالي په ټغر کېښولې.

څلورم ستر اقدام يې د بني حکومتولۍ لپاره د اساسي قانون رامنځته کول و، چې په سيمه کې د لومړي ځل لپاره د شاه امان الله خان په واکمنۍ کې اساسي قانون رامنځته شو.

پنځم ستر اقدام يې د هېواد اقتصادي وضعيت د ښه کولو او د دولت بوديجې د ښه تضمين او اصلاح لپاره، له جنس څخه نقدي بڼې ته د مالياتو اړول يادولی شو. شاه امان الله خان د افغانستان لومړنی پاچا و، چې د حکومت ماليات يې له جنس څخه نقدي بڼې ته واړول. يعنې د امان الله خان له دورې وړاندې به د توکرانو فابريکې حکومت ته په مالیه کې توکر ورکول او بزګر به غنم او جوار ورکول.

د امان الله خان شپږم ستر کار، چې د افغان ولس لپاره يې ترسره کړ؛ هغه د غلامۍ يا مربي ساتلو بد فرهنگ له منځ وړل او د هېواد د ټولو ولسونو تر منځ د عدالت او مساواتو پلي کول يادولی شو.

د پاڼو شمېره: له ۱ تر ۲

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له اليرلو مخکې په خپر و لولئ

دغه شپږ موارد د « مشتمل نمونه خروار » په توگه یادولی شو؛ کني که د شاه امان الله خان د وخت په اصلاحاتو او د هیواد لپاره د ده پر پلانونو وغږیږو نو ټول به په یوه لیکنه کې ځای نه شي. په ډاډ سره ویلای شو، چي که له شاه امان الله خان سره هماغه مهال ولس همکار پاتي شوی وای او د هغه په خلاف د کورنیو او بهرنیو جاسوسو کړیو لاسونه موجود نه وای؛ نو نن به افغانستان په یو پرمختللي بڼه د نړۍ په نقشه کې مطرح وای او په افغانانو به ننی روانې بدبختی نه وي راغلي.

خو د خوبنی خبره دا ده، چي اوسني حکومت په دې برخه کې اربنتناک او اغېزمن گامونه پورته کړي دي، چي کولای شي د دې ورځي مهم پیغام ننني نسل ته ولېږدوي او دا یې په ذهن کې وتوري، چي افغانان باید تل د غازي امان الله خان لاره تعقیب کړي او د هیواد د ځان بسایني لپاره هڅې وکړي. د افغانستان د خپلواکۍ د سلمې کلزې په ویاړ د افغان حکومت وروستي پلانونه او دا، چي د دارالامان مانی کار یې بشپړېدو ته نږدې کړی د ستاینې وړ دی او په کار ده، چي د غازي امان الله خان خوبونه په رښتیا بدل کړای شي، ځکه د ارواښاد غازي هیله یوازي د ملت سوکالي او د هیواد پرمختگ کې رانغښتي وه.

ولس هم باید د دې ورځي د شانداره لمانځلو کې بشپړه ونډه واخلي او د غازي امان الله خان او د هغه د یارانو یاد د تل لپاره تازه وساتي.

پای